

Ivo Gašperič

Spomini na slovensko pomlad

Konec osemdesetih prejšnjega stoletja so bila burna in vznemirljiva leta, ki so dajala polet. Čeprav smo imeli vsa leta po 2. svetovni vojni enostrankarski sistem z Zvezo komunistov (ZK) na oblasti, komunizma v njegovi zloglasni obliki v Sloveniji že nekaj desetletij ni bilo več. Brez problemov smo potovali, kupovali in se zaposlovali v »kapitalističnih« državam, kar državam pod ruskim vplivom ni bilo dano. Zaposleni smo čutili pripadnost tovarnam in drugim delovnim organizacijam kljub bornim plačam, ki pa so nam v danih razmerah omogočale dostojno življenje, poceni dopuste in pestro športno ter kulturno udejstvovanje. Socialne razlike v Sloveniji niso bile izrazite, šolanje je bilo omogočeno vsem in zdravstveno varstvo je bilo na evropsko zavirljivi ravni. Imeli smo socializem, s katerim smo bili kar zadovoljni.

V drugi polovici osemdesetih pa je politično posiljevanje celotne družbe in gospodarstva s strani Beograda privedlo do nezadovoljstva na vseh koncih države. Med drugim so z mitingi zapravljali slovenski denar, ki smo ga morali vplačevati v vrečo brez dna za vojsko (JLA) in nerazvite republike. Čezmerno zadolževanje in skrajno neracionalno trošenje tudi v tujini izposojenega denarja je povzročilo gromozansko inflacijo, pri kateri so postali milijoni dinarjev pogovorna enota valute, kar je tujce in mojega brata, ki je iz Nemčije z družino prihajal na morje in smučanje, močno begalo. Ena od glavnih skrbi vsakega posameznika je bila, kako po plačnem dnevu čim hitreje in ugodneje zamenjati naš denar v nemške marke. Seveda v Sloveniji s takšnim stanjem nismo bili zadovoljni.

V tem času se je zgodil znani primer razkritja tajnega vojaškega dokumenta in posledično treh aretiranih s strani JLA, kar je spontano strnilo in okrepilo zametke civilne družbe, ki je takoj postala močna in vplivna. Med prvimi je bila ustanovljena Slovenska demokratična zveza (SDZ), v katero sem se takoj vključil, da bi po svojih močeh in zmožnostih podprl prebujanje demokracije. V Smeltu, kjer sem bil zaposlen, sem bil organizator kar nekaj akcij: podpora zahtevi za referendum o novi slovenski in jugoslovanski ustavi (1988), podpora Majniški deklaraciji (1989) idr.

Pred prvimi večstrankarskimi volitvami me je na spisku SDZ v Ljubljani našel Steletov Tone in me povabil v Kamnik, da bi lahko ustanovili lokalni odbor SDZ, za kar je bilo potrebnih najmanj 5 članov. Ustanovitev je bila pogoj za denar, ki smo ga potrebovali za aktivnosti v zvezi s pripravami na volitve. Zaradi službenih obveznosti sem se kandidature za občinskega svetnika branil, na koncu pa pristal, če

me postavijo na rep spiska kandidatov SDZ, nekam, kjer ne bom izvoljen. V naslednjih dneh je sledilo zborovanje civilne družbe v dvorani Veronika in samopredstavitve vseh kandidatov novih civilnodružbenih gibanj. Bilo je kar zanimivo. Sledile so terenske aktivnosti s Steletovim Tonetom in Skamnovim Matevžem. Na svoje veliko presenečenje sem bil izvoljen. Tako sem padel v strankarsko politiko, ki pa mi ni pisana na kožo, saj se mi upira glasovanje po direktivah. Po razpadu SDZ sem občinskemu tajniku ponudil odstop, ki pa me je pregovoril, da sem kot član Demosa, ki je bil okvir združene opozicije, dočakal konec mandata.